РАДЗІМА. АДЗІНСТВА. ПЕРАМОГА

Саюз пісьменнікаў Беларусі
Мінскае абласное аддзяленне

РАДЗІМА. АДЗІНСТВА. ПЕРАМОГА

Да 70-годдзя Вялікай Перамогі

Б-366687

БИБЛИОТЕКА
Белорусского государственного
медицинского университета

Мінск
Выдавецкі дом «Звязда»
2015

УДК [821.161.3+821.1(476)]-822
ББК 84(4Беи)
Р15

Укладальнік
Барыс Даўгатовіч

Прадмова
Алеся Карлюкевіча

ISBN 978-985-575-001-8

© Даўгатовіч Б. Д., укладанне, 2015
© Карлюкевіч А. М., прадмова, 2015
© Афармленне. РВУ «Выдавецкі дом «Звязда», 2015

Радзіма. Адзінства. Перамога : зборнік / уклад. Ба-
Р15 рыс Даўгатовіч ; прадм. Алеся Карлюкевіча. — Мінск : Звязда, 2015. — 288 с.
ISBN 978-985-575-001-8.

У выданне ўвайшлі творы членаў Мінскага абласнога аддзялення ГА «Саюз пісьменнікаў Беларусі», прысвечаныя 70-годдзю Вялікай Перамогі.

УДК [821.161.3+821.1(476)]-822
ББК 84(4Беи)

Як не помніць вайну?!.

Кніга, якую вы зараз узялі ў рукі, паважаныя чытачы, складвалася, паверце, на працягу некалькіх гадоў. Пачыналі мы яе збіраць, калі намеснікам старшыні ў абласным аддзяленні Саюза пісьменнікаў Беларусі працаваў яшчэ Анатоль Уладзіміравіч Смалянка. Руплівы, энергічны чалавек, які вось толькі што пакінуў зямное жыццё, быў дзіцём вайны. Нарадзіўся ў 1936 годзе… Мо таму вясковы хлопец і настроіў свае памкненні ў выбары прафесіі на ваенную журналістыку, на вайсковую службу (а яе ён завяршыў палкоўнікам, карэспандэнтам «Красной звезды» па Беларускай ваеннай акрузе), таму і пайшоў у ваеннае вучылішча, што наглядзеўся на драмы і трагедыі, таму, што разумеў: жыццё патрабуе абароны!.. Ды і творы, многія з яго публіцыстычных і мастацкіх твораў былі звязаны з Вялікай Айчыннай вайной, былі прысвечаны паводзінам чалавека ва ўмовах выбару паміж жыццём і смерцю.

Так і астатнія аўтары гэтага калектыўнага зборніка зазірнулі ў даўнія і трагічныя падзеі. У кожнага з літаратараў Міншчыны, у кожнага з тых, хто зараз прадстаўляе на ваш суд, паважаныя чытачы, свае мастацкія творы, што выпісаны душою і сэрцам, — уласны жыццёвы погляд на вайну. Але ў многім сабраныя разам вершы і апавяданні, нарысы падобныя. Дакладней: падобныя — у галоўным. Іх аўтарамі кіравала нераўнадушнае жаданне давесці вартасці міру, важкасці жыцця ў згодзе і цішыні. Пагадзіцеся, актуальная перад грамадствам задача і зараз. Каб пераканацца ў гэтым, варта толькі адзін раз на дзень прагледзець навіны пра тое, што робіцца ў далёкім і бліжнім свеце.

…Міншчына, кожны з раёнаў Мінскай вобласці далі Беларусі, усяму свету цэлы атрад пісьменнікаў ваеннага пакалення.

Кузьма Чорны, хаця і пайшоў з жыцця ў 1944 годзе, усё ж паспеў сказаць сваё палымянае слова пра Вялікую Айчынную, пра беларуса ў сістэме трагедыйных, драматычных каардынат. Алесь Адамовіч партызанскай дылогіяй, сваімі раманамі пра ўласную «партызанку» выклаў увесь боль пакалення, якое, нягледзячы на маладосць, юныя гады, шмат вынесла на плячах, шмат здолела зрабіць і шмат паспела ўжо пасля, выжыўшы, асэнсаваць. Анатоль Астрэйка і яго «Слуцкі пояс» — гэта ўвогуле факт надзённага водгуку на падзеі рашучага супрацьстаяння жыхароў нашага слаўнага края перад нямецка-фашысцкім супастатам. А мінчукі Антон Бялевіч, Кандрат Крапіва, Пятро Глебка, Макар Паслядовіч, Алесь Бачыла, Максім Танк, Іван Грамовіч, Сцяпан Александровіч, Антон Алешка, Васіль Вітка, Васіль Гарбацэвіч, Ільа Гурскі, Алесь Якімовіч, Хвядос Шынклер, Уладзімір Шахавец, — яны і шмат хто яшчэ і словам, і зброяй набліжалі Вялікую Перамогу… А пасля, нягледзячы на ўсе жаданні забыцца на кроў і попел, забыцца на ўсе трагедыі, тэма вайны была ці не галоўнай у іх творчасці.

Так, сучаснік наш, сучасны пісьменнік, для якога вайна нечым рэльефным і асэнсаваным уяўляецца толькі праз чужыя расповеды, архіўна-дакументальныя матэрыялы, магчыма, шмат што бачыць па-свойму, іначай, чым пісьменнікі старэйшага пакалення, чым многія са згаданых раней паэтаў і празаікаў, бо тыя ж былі сведкамі, пісалі пра ўсё з першых вуснаў ці са сваіх уласных вачэй. Але ў галоўным ёсць падабенства. І сёння беларуская літаратура не застаецца раўнадушнай да ваеннай тэмы. Прычына першая — маштабы трагедыі, выпаўшай на долю нашых папярэднікаў, нашых бацькоў, дзедаў. Спаленыя вёскі, Хатыні і Дальвы — дзе, у якой краіне іх столькі, як у нас?!. Канцлагеры, здольныя умясціць не адзін дзясятак (а часам — сто — ! —) тысяч пакутнікаў, — дзе іх у Другую сусветную было столькі, як у Беларусі?!. Месцы масавых расстрэлаў, месцы блакад, месцы знішчэння людзей… Такое хіба забудзеш?!. Таму і нарадзілася вось гэтая кніга. Мне асабіста здаецца, што з яе вырастуць новыя творы і новыя кнігі пісьменнікаў Міншчыны, якія раскажуць пра Вялікую Айчынную… Мы ўсе ў вялікім абавязку перад нашымі папярэднікамі, дзякуючы якім жывём у мірнай краіне. Таму і проста абавязаны працягваць дзеля наступнікаў расповед пра вайну… Што і робяць аўтары гэтай кнігі.

Алесь Карлюкевіч,
старшыня Мінскага абласнога аддзялення
Саюза пісьменнікаў Беларусі

ЗМЕСТ

Алесь Карлюкевіч. Прадмова 3
Лілія Мялешка. 22 чэрвеня. Пачатак і канец.
Слова «вайна» — жаночага роду. Асколак. Ветэраны.
А ў свеце ізноў вясна… Водгулле.
На зыходзе вайны. Франтавыя лісты 5
Алена Стэльмах. У памяти нет прошедшего времени . . 15
Алесь Камароўскі. Выбух 21
Анатоль Смалянка. «Я выполнила волю
своего народа» 33
Таццяна Мушынская. Чараўніца. Успамін.
Офицерский вальс. Девятое мая 47
Павел Жукаў. Помним о былом 50
Мікалай Гурын. Огненная юность 62
Яўген Зялкоўскі. Сказ пра Доры 69
Таццяна Цехнебедзіна. Цераз Прыпяць — на лодцы . . . 70
Аляксей Суркоў. У зямлянцы 74
Віктар Кажура. Была вайна… Тата ўспамінае… 76
Барыс Далгатовіч. Освобождение Беларуси 80
Зіновій Прыгодзіч. Цветет акация 92
Міхась Сазончык. Вызваленне. Пайшоў у навальніцу.
Схіляю нізка галаву. Успамін дзяцінства.
Сумленна жыву. Са святам! 107

Валянціна Гіруць-Русакевіч. Паўдарожжа.
Салдацкім удовам. Вызваленне. Я не ведала тых пажарышчаў… Паклонімся ўдзячна ветэранам.
Ужо столькі год, як скончана вайна… 113
Аркадзь Жураўлёў. Непераможная мелодыя 119
Рэгіна Рэўтовіч. Лясная вёска. Вырай. Помста.
На брацкіх могілках. Ветэранам 128
Славамір Даргель. побратимы 132
Галіна Плакса (Нупрэйчык). Без вайны. У полі свісталі…
Камень упарта маўчыць…
Пагляд малады — фотакартка зжаўцелая…
Падарунак. Хатынь. Ля абеліска.
Дзень Перамогі ўспрымаюць па-рознаму… 136
Ала Лапошыч. У обелиска. Сестрой милосердия раны твои… под наркозом. Победа у дверей. Мы время меряем трудом. Здесь вербы задумчиво строги…
Прилетели с юга гуси… Мне бы лучик тепла…
Благодарю 140
Алесь Карлюкевіч Галасы са спаленай Беразянкі 145
Кацярына Хадасевіч-Лісавая. Насуперак няшчасцям . . 154
Рыгор Саланец. Солдат победы.
Фронтовик и партизанка 160
Аляксандр Раманаў, Зіновій Прыгодзіч.
Свет его звезды 167
Іван Муравейка. Роздум ля помніка. Пра сябе.
Вечнае каханне. Паўвека з куляй ля сэрца.
Салігорскі шахцёр. Хлеб 180
Віктар Сабалеўскі. Сон ветэрана 189
Уладзімір Ласенка. Овеянные славой.
Ты в сердце, Минщина моя! Светлые мечты.
Минск праздничный 191
Рагнед Малахоўскі. Валун. Рэкі. За айчыну змагацца ідуць ваяры… Полымя рабіны. Дзе радзіма, там хочацца жыць… 196

Дзмітрый Вінаградаў. Ощущение полета 201
Леанід Крыванос. Отцовский урок 212
Аляксандр Хазянін. Паэт у медыцыне 218
Васіль Гурскі. Французы — беларускія партызаны 229
Галіна Нічыпаровіч. Куточак, дзе цяпло струменіць.
Два браты за адным кулямётам. Незабыўнае.
Толькі з памяццю, як з ёй быць? Рэха вайны.
Апошні крок. Куточак родны мой. Чакаю спаткання . . 231
Сяргей Карыцька. Гудзе набат… Мой край. Прызнанне
ў каханні. Дарогі. Раніца. Духмянае паветра... 239
Уладзімір Цанунін. Перапіска. Апошні. Павук.
Два салдаты. Вёска з назвай невядомай 243
Святлана Быкава. Продкам. Минск. Ожидание.
Мой любы мінск. Заслаўе. Солдаты афгана 247
Анатоль Смалянка. Мясцовае паліва 252
Жывіца 257
Аляксандр Барадач. Полёт. В поисках истины.
Огонь. Пропавших без вести особо не ценят…
Бабье лето. Размышление 266
Рыгор Саланец. Расписался на Рейхстаге 272
Браніслаў Зубкоўскі. Незабыўны парад.
Дзве кантрамаркі 274
Таццяна Цехнебедзіна. Мой гонар 280

Б-366697
БИБЛИОТЕКА
Белорусского государственного
медицинского университета

ISBN 978-985-575-001-8
9 789855 750018

РАДЗІМА. АДЗІНСТВА. ПЕРАМОГА